

Važnije očuvane građevine u Stonu su: romaničko-gotička franjevačka crkva *Sv. Nikole* sa skladnim gotičko-renesansnim klaustrum, gotičko-renesansna zgrada bivše kancelarije Republike, kasnorenesansni biskupski dvor s prizemnim trijemom (u njemu je lapidarij) i vrtom. Veći dio javnih i stambenih zgrada radovi su domaćih majstora — bolnica, ubožnica, vojne zgrade, te vlastelinske (Sorkočević, Bunić, Zamanja) i skromnije kuće s trgovinama.

Razdoblje procvata Republike (XV. i XVI. st.) vrijeme je kada u stonske crkve prispijevaju vrijedna umj. djela: slikano raspelo Blaža Jurjeva u franjevačkome samostanu, »Bl. Dj. Marija« — rad A. Rizza u crkvi *Sv. Vlaha*, drveni kip *Sv. Antuna* pustinjaka nepoznata venec. majstora u župnoj crkvi u Malome Stonu, dva zvona I. K. Rabljanina u crkvi *Navještenja* nedaleko od Stona, zbirka crkv. predmeta u crkvi *Sv. Vlaha* u Stonu (kalež biskupa Gučetića iz 1551).

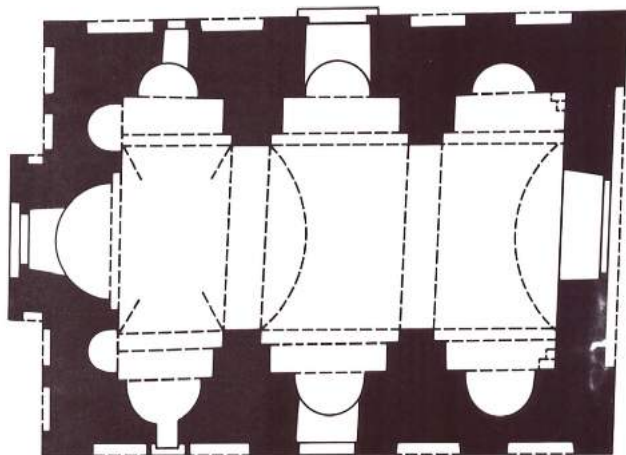
U baroknome razdoblju dolazi do novih prostornih rješenja koja mijenjaju urbano tkivo grada; srednjovj. *Placa* se proširuje kvadratičnim trgom nasuprot Kneževu dvoru.

U drugoj pol. XIX. st. učestalo je rušenje zidina; obnavljaju se u drugoj pol. XX. st., zauzimanjem dubrovačkoga konzervatora L. Beritića. God. 1870. na mjestu srednjovj. crkve *Sv. Vlaha* sagrađena je nova, a na mjestu kule *Torjun* podignuta je 1882. zgrada općine sa satom. Istodobno je u Malome Stonu podignut niz stambenih zgrada koje su umnogome narušile postojeće urbane odnose.

S. je tijekom II. svj. r. porušen, a *Placa* je obnovljena ubrzo nakon završetka rata. U potresu 1979. oštećene su mnoge građevine; slijedi obnova franjevačkoga samostana i sanacija Velikoga kaštela. U agresiji srpsko-crnogorske vojske na Hrvatsku 1991–92. znatno su oštećene zidine, spomenici i stambene zgrade.

STONSKE ZIDINE

TLOCRT CRKVE SV. MIHAJLA

LIT.: Lj. Karaman, Crkvice sv. Mihajla kod Stona, VjHAD, 1928. — L. Beritić, Dubrovački graditelj Paskoje Miličević, Prilozi—Dalmacija, 1948. — Isti, Stonske utvrde, Anali—Dubrovnik, 1954, 3; 1956, 4. — C. Fisković, Ranoromaničke freske u Stonu, Prilozi—Dalmacija, 1960. — M. Prelog, Prostorno planiranje i kulturna baština Jadranske obale, Arhitektura, 1967, 93–94. — M. Zaninović, Limitacija Stonskog polja, Adriatica praehistorica et antiqua, 1970. — D. Beritić, Ston, Metković 1974. — I. Fisković, O Stonu i stonskim spomenicima, Dubrovački horizonti, 1977. — Isti, Ston u svojem prirodnom i povijesnom prostoru, Arhitektura, 1977, 160–161. — Đ. Bošković, Osvrt na neka pitanja arhitektonskog rešenja crkvice sv. Mihajla u Stonu, Gunjačin zbornik, Zagreb 1980. — M. Planić-Lončarić, Planirana izgradnja na području Dubrovačke Republike, Zagreb 1980. — C. Fisković, Likovna baština Stona, Anali—Dubrovnik, 1985, 22–23. — Zbornik radova u čast 650. obljetnice planske izgradnje Stona i Malog Stona, Ston 1987. — Zlatno doba Dubrovnika (katalog), Zagreb 1987. — M. Planić-Lončarić, B. Tadić, I. Tenšek i D. Stepinac, Ston i njegovo područje — danas, Radovi OPU, 1988, 11. — I. Žile, Ratna razaranja spomeničke baštine u Dubrovniku i okolici, Radovi IPU, 1993, 17. M. P. L.

STOŠIĆ, Dalibor, kipar (Split, 23. IV. 1958). Diplomirao na Ekonomskome fakultetu u Zagrebu 1983. Akademiju završio 1987. Suradnik D. Džamonje 1988–89. Radi maštovite skulpture kombinirajući drvo i kovine (*Očekujući barbare*, 1988; *Bik* 1991–92; *Opus* 22, 1992). Samostalno izlagao u Zagrebu, Parizu, Monacu, Nici i Saint Paulu (Francuska).

LIT.: R. Ivančević, Dalibor Stošić, Skulpture 1988–1992 (katalog), Zagreb 1992. — G. Perleine i J. A. Prat, Dalibor Stosic (katalog), Nice 1995. K. Ma.

STOŠIĆ, Ivan, slikar i oblikovatelj (Karlovac, 1. VII. 1909 — 8. VI. 1977). Završio Školu umjetnih zanata u Leipzigu (1929–32). God. 1939. radi u Borovu kao reklamni crtač; 1940–56. radi u Zagrebu, Puli, Rabu, Dubrovniku kao kazališni scenograf, redatelj, dramski glumac i glumac lutkar. Bavio se oblikovanjem u tvornici pamuka u Dugoj Resi (1975–77). U početku slika aktove čvrste konstrukcije na način strogog

akademizma. Nakon toga slijedi trag njem. ekspresionista — crtež jedva naznačuje i meko modelira bojom (*Čimpanza*, 1931; *Na kupanju*, 1934; *Okolica Raba*, 1956). — Samostalno izlagao u Karlovcu i Zagrebu.

LIT.: P. Skutari, Ivan Stošić, Retrospektiva 1928–1977 (katalog), Karlovac 1977. K. Ma.

STOŠIĆ, Josip, povjesničar umjetnosti, likovni umjetnik i pjesnik (Zagreb, 21. II. 1935). Diplomirao je 1963. na Filozofskome fakultetu u Zagrebu gdje radi u Institutu za povijest umjetnosti (starokršč., srednjovj. i renesansna umjetnost u Hrvatskoj). Posebno je istraživao dubrovačku katedralu i župnu crkvu u Čazmi. — Bavi se konkretnom poezijom, likovnim ustrojem riječi na plohi, suodnosom predmeta i riječi (*»A«*, 1969; *Premetaljka*, 1971). Samostalno izlagao u Zagrebu 1971.

BIBL.: Govor, riječi predmeta i prostora (katalog), Zagreb 1971; Srednjovjekovna umjetnička svjedočanstva o Zagrebačkoj biskupiji, u katalogu: Sveti trag, Zagreb 1994; Trogirski katedrala i njezin zapadni portal, u zborniku: Majstor Radovan i njegovo doba, Trogir 1994.

LIT.: Z. Maković, Josip Stošić, ŽU, 1972, 18. — M. Susovski, Inovacije u hrvatskoj umjetnosti sedamdesetih godina (katalog), Zagreb 1982, str. 24, 103, 130. — Z. Mrkonjić, Josip Stošić: riječ prostora, prostor riječi, u knjizi: Riječ i slika, Zagreb 1995. R.

STOŠIĆ, Krsto, kulturni povjesničar (Šibenik, 16. VII. 1884 — Tijesno, 25. I. 1944). Bogosloviju studirao u Zadru. Skupio kulturno-povijesnu i umj. zbirku koja je činila jezgru Gradskoga muzeja osn. 1925. u Šibeniku. Od 1925. povjerenik Konzervatorskoga ureda u Splitu za grad Šibenik i okolice; vodio zaštitu graditeljskoga naslijeđa šibenskoga kotara. Od 1932. povjerenik Galerije umjetnina Primorske banovine. Njegovo djelo u rukopisu *Samostan i crkva franjevačka konventualaca u Šibeniku* čuva se u šibenskome gradskom muzeju.

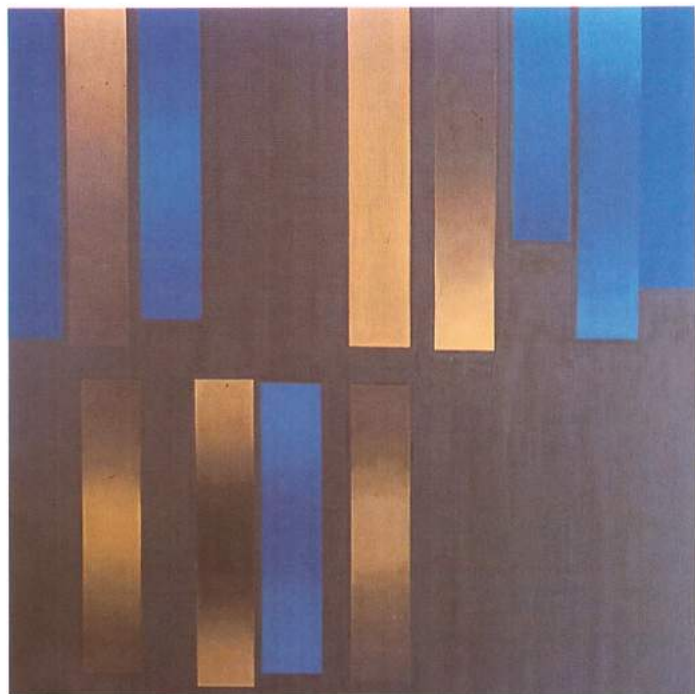
BIBL.: Nepoznati radovi Horacija Fortezze iz Šibenika, VjHAD, 1924–25; Katedrala u Šibeniku, Šibenik 1926; Natpisi u kamenu, VjHAD, 1928; Rukopisni kodeksi samostana sv. Frane u Šibeniku, Croatia sacra, 1933; Benediktinke u Šibeniku, Zagreb 1934; Galerije uglednih šibenčana, Šibenik 1936; Propeče kroz stoljeća, Život s Crkvom, 1939, 8; Sela šibenskoga kotara, Šibenik 1941; Je li Bonin iz Milana radio na šibenskoj katedrali?, VjHAD, 1935–49.

LIT.: 60 godina šibenskoga muzeja (katalog), Šibenik 1986. — S. Bačić, Don Krsto Stošić, Šibenik 1995. R.

STRAJNIĆ, Kosta, likovni kritičar (Križevci, 29. V. 1887 — Dubrovnik, 23. VII. 1977). Studirao slikarstvo u Beču i na Akademiji u Zagrebu (B. Čikoš-Sesija, M. Cl. Crnčić) 1907/08, a nakon toga je studirao i povijest umjetnosti te estetiku u Institutu J. Strzygowskoga u Beču. Živio je u Zagrebu (1911), Beogradu (1913), Pragu (1918–20) te Parizu, gdje je

D. STOŠIĆ, *Opus* 22

B. STRANIĆ, *Smede-plavo 6+6*

F. A. STRAUB, propovjedaonica u crkvi Majke Božje Snježne u Kutini

nastavio studij povijesti umjetnosti. Od 1928. bio je konzervator starina u Dubrovniku, 1945–48. direktor dubrovačke Umjetničke galerije čiji je osnivač i donator. Njegova kritičko-publicistička djelatnost vezana je uz pojavu I. Meštrovića i grupe »Medulić«, a u stilskom pogledu uz monumentalizam hrv. moderne na prijelazu stoljeća (I. Meštrović, M. Rački, T. Krizman, T. Rosandić). U svojim je raspravama zastupao tezu o jugosl. nacionalnom umj. stilu. Zauzimao se za podizanje Meštrovićeva Vidovdanskog hrama i polemizirao o nacionalnom stilu u umjetnosti s A. G. Matošem, R. Auerom, R. Lubynskim i I. Kršnjavim, o očuvanju dalmatinske arhitekture s V. Brajevićem. U svojem *Apelu zvaničnim faktorima srpske crkve i jugoslavenske države* (1926) zalagao se za modernu arhitekturu nasuprot neobizantinizmu i obnavljanju stilova srp. srednjovjekovlja. U Dubrovniku je okupio oko sebe mlade slikarske talente, usmjeravajući ih prema kolorističkom slikarstvu ekspresionističkoga predznaka (I. Ettore, G. Rajčević, A. Masle, I. Dulčić, Đ. Pulitika, B. Rašica). Suradivao je u našim i stranim časopisima.

BIBL.: *Moderna i njezine preteče*, Zvono, 1910, 10; *Plakat*, Savremenik, 1911, 10; *O čuvanju spomenika*, ibid., 1913, 4; *Nova univerzitetska biblioteka*, Hrvatski pokret, 1913, 2 i 3; *Umjetnost i žena*, Zagreb 1916; *Tomislav Krizman*, Zagreb 1916; *Umjetničke studije*, Zagreb 1918; *Ivan Meštrović*, Beograd 1919; *Srpske zadužbine*, Beograd 1919; *Josip Plečnik*, Zagreb 1920; *Petar Pallavicini*, Zagreb 1920; *Svetosavski hram*, Beograd 1926; *Misli o čuvanju dalmatinske arhitekture* (s V. Brajevićem), Split 1930; *Dubrovnik bez maske*, Dubrovnik 1930; *Naša likovna umjetnost*, Novosti, 1931, 299; *Vlaho Bukovac*, ibid., 1936, 5. LIT.: A. G. Matoš, *Sabrana djela*, XI, Zagreb 1973. — D. Medaković, Kosta Strajnić, *Sveske* (Beograd), 1977, 3. — V. Rozić, *Likovna kritika u Beogradu između dva svjetska rata*, Beograd 1983. — I. Zidić, *Svjetla i boje Dubrovnika* (katalog), Zagreb 1988. Vi. S.

J. STRAUB, *Sv. Jeronim*, Čakovec, župna crkva Sv. Nikole